

[Arbejdsministeren.]

synspunkt er senere frafaldet. I det embedsmandsudvalg, som har forberedt lovforslaget, var der da også enighed om, at en sådan direkte overførelse til Grønland af samtlige her i landet gældende love, bekendtgørelser, cirkulærer og vejledninger ville være lidet rimelig, dels fordi der ikke i Grønland ville være behov for så omfattende regelsæt, dels fordi en sådan overførelse ville vanskeliggøre og sinke gennemførelsen af påkrævede forskrifter og forbedringer, fordi reglerne ville være uoverskuelige for arbejdsgivere og ansatte og unødigt vanskelige at administrere. Man må herved erindre sig, at den danske arbejderbeskyttelseslovgivning, og hvad dertil hører, er udviklet trinvis gennem snart et hundrede år parallelt med udviklingen inden for industri, håndværk og øvrige erhverv, medens man i Grønland står over for udviklingen af en helt ny lovgivning på dette område med sigte på et erhvervsliv, som inden for rammerne af særlige naturgivne forudsætninger står ved begyndelsen af en udvikling, som endnu er karakteriseret af mere enkle forhold end dem, som gør sig gældende i et højt udviklet industrialiseret samfund. Jeg er derfor for mit vedkommende helt enig i, at det vil være rigtigt at begynde med en mere enkel lovgivning, som suppleret med administrativt udfærdigede bestemmelser kan udbygges, efterhånden som behovet herfor melder sig.

Også spørgsmålet om tilrettelæggelsen af det stedlige arbejdstilsyn i Grønland har været genstand for indgående overvejelse, uden at der dog er opnået fuld enighed mellem samtlige berørte parter på dette punkt.

Idet jeg henviser til det om dette spørgsmål i lovforslagets almindelige bemærkninger og i bemærkningerne til § 30 anførte, vil jeg også gerne her understrege, at det er regeringens bestemte hensigt, at arbejdstilsynet skal kunne løse de opgaver, det i Grønland stilles over for, hurtigt og effektivt. Fra regeringens side lægger man imidlertid afgørende vægt på, at løsningen af disse opgaver i videst muligt omfang kan ske inden for det grønlandske samfunds egne rammer.

Med disse bemærkninger skal jeg anbe-

fale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Åger) [af K. Axel Nielsen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 100) findes i tillæg A. sp. 2143, fremsættelsen i tidenden sp. 1943).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den under punkt 2 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om aftaler og andre retshandeler på formuerettens område [af K. Axel Nielsen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 101) findes i tillæg A. sp. 2145, fremsættelsen i tidenden sp. 1943).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Justitsministeren (Thestrup): Hovedformålet med de to lovforslag er efter bemærkningerne at modernisere aftalelovens § 31 og straffelovens § 282, således at den, der udnytter sin særlige mulighed for indsigt i forholdene på et bestemt område eller sin modparts tilsvarende ukendskab til at skaffe sig en urimelig gevinst, kan straffes og retshandelen kan erklæres for ugyldig. Endvidere oplyser forslagsstillerne, at de ved formuleringen af bestemmelserne har søgt at anvende et mere nutidigt ordvalg, der kunne lette muligheden for bestemmelsernes anvendelse, og heri er jeg ikke uenig med forslagsstillerne.

De to lovforslag har sammenhæng med de tidligere i denne folketingssamling af socialdemokratiet fremsatte forslag til lov om udlån mod pant i fast ejendom og forslag til lov om ændring af lov om tinglysning. Under disse lovforslags første behandling omtalte jeg, at det nedsatte ågerudvalg, der skal fremkomme med en vurdering af de gældende strafferetlige og civilretlige regler vedrørende åger og eventuelt stille forslag om ændrede regler, ville afslutte sit arbejde i begyndelsen af 1971. Jeg anførte videre, at det som følge af den nært forestående afslut-

[Justitsministeren.]

ning på udvalgets arbejde ville være naturligt, at betænkningen fra ågerudvalget kommer til at indgå som led i arbejdet i det folketingsudvalg, der ville blive nedsat til behandling af de to lovforslag. Jeg kan nu oplyse, at ågerudvalgets betænkning først vil foreligge i løbet af april måned, men jeg tror også, jeg kan sige, at så kommer den i alt fald til at foreligge.

Bortset fra hr. Sigsgaard var samtlige ordførere, herunder hr. Ivar Nørgaard fra forslagsstillerne, positive over for tanken om, at folketingsudvalget, forinden det tager stilling til de to lovforslag, giver sig tid til at overveje ågerudvalgets indstilling. Jeg mener derfor at kunne gå ud fra, at ordførerne under behandlingen af de foreliggende lovforslag vil være enige med mig i, at det ikke vil være hensigtsmæssigt, at det folketingsudvalg, der formentlig bliver nedsat, og som jeg synes det er aldeles rimeligt at nedsætte vedrørende disse lovforslag, tager stilling til de foreslåede ågerbestemmelser, før udvalget har gjort sig bekendt med resultatet af ågerudvalgets overvejelser. På den baggrund skal jeg kun komme med nogle ganske enkelte bemærkninger til de nu fremsatte lovforslag.

Jeg er ikke helt sikker på, at den formulering af bestemmelserne, forslagsstillerne har foreslået, giver bestemmelserne et større anvendelsesområde end den gældende formulering. I en landsretsdom fra 1931 er aftalelovens § 31 således anvendt i et tilfælde, hvor sagsøgte og hans hjælpere ved en handel havde udnyttet sagsøgerens uerfarenhed med hensyn til prioriteringsforhold til at opnå fordele uden at yde noget til gengæld. Her var jo netop tale om, at den ene part misbrugte sin særlige indsigt i forholdene på et bestemt område til at skaffe sig en urimelig gevinst på den anden parts bekostning, altså det forhold, som den foreslåede formulering sigter mod at ramme. Jeg skal ikke yderligere gå ind på enkeltheder i de fremsatte lovforslag, men nøjes med at fastslå, at regeringen ligesom forslagsstillerne er interesseret i at sikre en rimelig beskyttelse på området.

Ordføreren for forslagsstillerne, hr. K. Axel Nielsen, kom i sin fremsættelsestale ind på spørgsmålet om indførelse af en såkaldt fortrydelsesparagraf. Om dette spørgs-

mål har et udvalg under justitsministeriet for nylig afgivet betænkning. Betænkningen er tilgået folketingets medlemmer, og justitsministeriet har endvidere sendt betænkningen til udtalelse hos en lang række myndigheder og organisationer, hvis indstilling kan påregnes at foreligge i løbet af foråret.

Det er, hvad jeg kan sige om sagen her, og jeg vil altså finde det ganske i sin orden, om der nedsættes et udvalg og man dér begynder behandlingen af spørgsmålet, men jeg beder om, at man vil afvente, hvad ågerudvalget fremkommer med i sin betænkning.

Hans Kjær: Om de to foreliggende lovforslag om ændring i henholdsvis den straffretlige lovgivning om åger og den tilsvarende civilretlige lovgivning om aftaler vil jeg allerførst sige, at ikke mindst den sproglige ajourføring har jeg megen sympati for. Jeg fik i den her givne anledning lejlighed til at læse den nugældende udformning, og jeg må sige, at den i ordvalget også forekommer mig at være lidt utidssvarende. Der kan måske siges meget mildnende om enfoldighed, men uanset saligheden tror jeg ikke, det er noget, folk bryder sig om at gå rundt at skilte med.

Jeg skal også tilføje, at den heldigvis alt-overvejende del af partnere i handelsforhold og aftaleforhold som dem, der er omhandlet af loven, er lovlydige borgere, der ikke drømmer om at foretage den slags overtrædelser, som loven tager sigte på, og derfor også må have en åbenbar interesse i, at der i de få tilfælde, hvor der forekommer sådanne overtrædelser, bliver grebet ind, fordi disse få tilfælde er med til at give offentligheden et forkert indtryk af helheden. Men jeg forstod på justitsministeren, at hvad angår realsigtet med lovgivningen, dækker den nuværende domspraksis i realiteten de forhold, man sigter til, og derfor må man vel nok kunne sige, at nogen hastesag er det ikke.

Det af justitsministeren efterlyste tilsagn om at afvente den her i salen så ofte omtalte ågerkommissions betænkning, som vi nu endda fik en datobebudelse af, kan jeg for mit vedkommende give.

Jeg skal gøre et par enkelte andre bemærkninger, fordi det af bemærkningerne til lovforslaget ligesom fremgår, at forslagsstil-

[Hans Kjør.]

lerne mener, at det er den nuværende udformning af loven, som er skyld i, at der er så få af den slags sager, der kommer til domstolsbehandling. Det tror jeg nu nok er en noget forenklet tankegang.

I sig selv er det vel ikke noget formål at skulle have mange retssager. Formålet med en lovgivning må vel i højere grad være at undgå retssager, og der er jo foregået en udvikling i de senere år, som kan have haft en væsentlig indflydelse på dette. Først og fremmest skal man naturligvis ikke se bort fra, at antallet af overtrædelser kan være så få, at det i sig selv giver sig udslag i få retssager. Men der er også på anden måde foregået en udvikling. Lad mig nævne dagbladernes serviceforanstaltninger, der har til formål at hjælpe en læserkreds, der er kommet i klemme, og ikke mindst er der indført mange kollektive branchegarantiordninger med frivillige ankenævn, så man i stigende grad kan ordne den slags sager udenretsligt, og det må vel egentlig være et sigte, vi bør støtte. I stedet for at belaste det offentlige og parthaverne med store omkostninger er det jo en lykke, når man kan få den slags afklaret udenretsligt. Jeg synes, at denne udvikling også bør indgå i overvejelserne i det udvalg, som jeg nu forventer nedsat, og som jeg på mit partis vegne kan tilsige en saglig behandling i.

Johan Philipsen: Jeg kan på venstres vegne give tilslutning til det svar, som justitsministeren har givet forslagsstillerne, og hvori han henstiller, at udvalgsarbejdet ikke gøres færdigt, før ågerbetænkningen foreligger. Svaret kan måske også i helt moderne sprogbrug omskrives således: ikke lige nu, elskede, med al den velvilje, som denne formulering indeholder. Men vi synes altså, at svaret fra justitsministeren sagligt er i orden.

Jeg er enig med forslagsstillerne i formålet: at give ukyndige en større retsbeskyttelse, end de måske har i øjeblikket. Man kan nok have nogen betænkelighed ved at vurdere en dom helt tilbage fra 1931 som et argument for, at loven i øjeblikket ikke skal ændres.

Må jeg ikke sige til forslagsstillerne og til den juridisk kyndige ordfører for forslagsstillerne, at min vurdering af disse lovfor-

slag selvfølgelig er umiddelbar og ikke juridisk, men ved at læse dem kommer jeg til den konklusion, at der næppe vil ligge nogen egentlig realitetsændring i de foreslåede ændringer i aftaleloven, mens der derimod er tale om en tydelig stramning i borgerlig straffelovs ågerparagraf. Det får jeg formodentlig et svar på fra ordføreren for forslagsstillerne.

Så skal jeg om det, der i øvrigt er sagt i fremsættelsen, kun sige en ganske enkelt ting. Jeg kan knap se, hvorfor man haler de hårde hvidevarer frem som et af de områder, hvor det skulle være nødvendigt at gribe ind. De sælges jo her i landet til meget lave priser, og hvis man tænker på de brugte hårde hvidevarer, så beder jeg altså om, at man er varsom med at byde ret meget for dem, for så får man meget hurtigt flere, end man kan huse i de boliger, man nu engang har. Det er et område, hvor der i hvert fald efter min opfattelse ikke er brug for en stramning.

Vi giver tilsagn om medvirken i et udvalgsarbejde, og vi giver tilsagn om, at vi ikke slutter det udvalgsarbejde, før ågerudvalgets betænkning foreligger.

Nordqvist: Ministeren har nu meddelt, at det ågerudvalg, der er nedsat, agter at afgive betænkning i april måned 1971, så jeg synes ligesom ministeren, at det er rimeligt at vi i det udvalg, der nedsættes, afventer dette resultat.

Jeg har ligesom justitsministeren lidt svært ved at se realitetssænderingen i det lovforslag, der nu ligger på bordet. Forskellen mellem manglende viden og manglende erfaring har jeg i hvert fald svært ved at se, og jeg tror også, at domstolene i forvejen fortolker de nuværende udtryk så vidt, at det, forslagsstillerne tænker på, indeholdes i den nuværende formulering af aftalelovens § 31.

Jeg må også gøre opmærksom på, at det i og for sig kun er de grovere tilfælde, der rammes af § 31; vi har andre supplerende bestemmelser i aftaleloven, f. eks. § 33, og vi har også for mange andre tilfælde købelovens bestemmelser om ophævelse af en handel ved misligholdelse og også om nedslag i købesummen.

Forslagsstillerne nævner specielt brugte varer, og jeg må ærligt indrømme, at det selvfølgelig er et felt, hvor der er god lejlig-

[Nordqvist.]

hed for den mere erfarne til at narre den mindre erfarne. Men det er rigtigt, som hr. Hans Kjær også var inde på før, at der siden 1917 er sket en hel del, der måske kan modvirke den noget antikverede formulering, som aftaleloven har. Bl. a. er der jo sket det, at vi har fået forskellige prislove, vi har afbetalingsloven, vi har lejelovent, alt sammen til beskyttelse først og fremmest af forbrugeren. Og det er jo ikke nogen hemmelighed, at der inden for erhvervslivet i bred almindelighed i dag er stærke kræfter, der arbejder ihærdigt for en egentlig forbrugeroplysning, altså selvjustitsen inden for erhvervslivet er meget mere udtalt i dag, end den var for en generation siden.

Jeg vil indrømme, at hele aftaleloven formentlig trænger til en revision, det gælder for den som alle andre love, at sprogbrugen kommer ud af takt med tiden. Men vi skal også prøve på, når vi reviderer disse love, at undgå de mange eksemplifikationer på det, man nu søger at ramme — der er en tendens i den retning ved lovrevisioner i dag — og tværtimod gå den anden vej, ved en enkelt, lidt mere rummelig bestemmelse at søge at dække det ind, man ønsker at dække ind. Jeg tror nok, at grunden til, at man ikke har så mange retssager efter denne bestemmelse, dels er, som hr. Hans Kjær var inde på, at der måske ikke er så mange tilfælde af overtrædelser, dels at den er uendelig svær at administrere.

Forslagsstillerne nævner også i deres bemærkninger pantebrevsmarkedet. Nu er der jo fremsat et særskilt forslag om dette område, og det var måske mest naturligt at behandle problemerne herom i forbindelse med det forslag. Men det er da ganske rigtigt, at de fleste mennesker i den situation står over for én, der som regel er særdeles erfaren. Men hvad mener man med urimeligt i den forbindelse? For to år siden, var det vist, diskuterede vi Boss-sagen, og jeg mindes, at et af udvalgets medlemmer tilkendegav, at han for sit vedkommende mente, at en effektiv rente på 14 pct. om året faktisk var åger. Det var dengang. Siden er der jo sket et og andet, bl. a. at det helt organiserede og lovlige marked en vis årrække i hvert fald havde en effektiv rente på 14 pct. Jeg siger det blot for at illustrere,

at det er meget vanskeligt at fastsætte bestemmelser, der til enhver tid rammer det, man lige præcis har i hovedet. Dermed være ikke sagt, at dette pantebrevsmarked ikke trænger til en vis form for organisation, men det er mit indtryk, at forslagsstillerne i og for sig indtil nu ikke har været særlig lydhøre over for de tanker, der er fremsat om, at man på en anden måde organiserer dette pantebrevsmarked. Det er jo således i dag, at enhver, der har lyst, kan nedsætte sig som pantebrevshandler, og enhver kan se, hvor vanskeligt det er for folk at gardere sig, når der kommer sådan en tilfældig person og tilbyder lån på højst mærkelige vilkår. Men det kan vi måske også drøfte i udvalget.

Jeg mener, at vi fortrinsvis, som tidligere ordførere har været inde på, skal videre ad forbrugeroplysningens vej. Det er vigtigere end at bibringe folk et falsk indtryk af sikkerhedsfølelse. At få folk til at tro, at der ikke sker så meget ved det her, fordi de kan komme ud af det gennem en retssag, mener jeg ikke er den rigtige vej at gå. Vi må først og fremmest præcisere over for befolkningen, at er der noget, de skal passe på, er det, hvor de sætter deres underskrift, ikke mindst i forbindelse med de servicekontrakter, som forslagsstillerne også nævner. Og det er vistnok noget af det groveste, der findes, men det er jo heller ikke noget, der praktiseres af de mere anerkendte selskaber. Jeg vil ikke sige, at disse anerkendte selskaber udnytter forbrugeren eller publikum i forbindelse med præmiefastsættelsen, men jeg har undertiden det indtryk, at man i allerhøjeste grad benytter sin stærkere stilling, når man skal fastsætte erstatningen. Det er i og for sig et problem, jeg gerne så vi også tog med ind i denne drøftelse, for det er jo vitterligt, at når forsikringssselskabet, der har fat i den tykke ende, siger til en skadelidte: nu kan du få f. eks. 20.000 kr., og dem har du inden 3 dage, hvis du accepterer, kan det nok få det til at gibbe i en eller anden svagere stillet forsikringstager, som måske egentlig, hvis sagen blev virkelig grundigt belyst, har krav på 30.000 kr. Det er et problem, jeg ikke mener vi kan se bort fra, og som jeg også synes vi skal drøfte i udvalget.

Det fremgår formentlig af mine bemærkninger, at jeg mener, at lovforslagene kan

[Nordqvist.]

give anledning til en bredere debat i udvalget, og den deltager vi gerne i, men vi afventer også ågerudvalgets betænkning.

Gunhild Due: Da hr. Poul Dam pludselig ikke kan være til stede, skal jeg tilsige velvillig behandling. Hr. Poul Dam har sin vane tro en del juridiske problemer, han gerne vil drøfte i udvalget, men det er klart, at vi vil hilse enhver forbedring på disse områder med glæde.

Personlig kan jeg også hilse enhver forbedring i forbrugernes stilling med glæde. Presset mod forbrugerne vokser stadig, og det er svært for forbrugerne at være tilstrækkeligt inde i alle de forhold og tilbud, man i dag kan komme ud for. Men jeg må også vedgå, at jeg erindrere arbejdet med den nye næringslov, som vi havde kort tid efter at jeg kom ind i tinget, og de gange, vi har haft konkurrenceloven til behandling herinde, hvor jeg forgæves prøvede på at få socialdemokraterne til at tage lidt mere vare på forbrugernes interesser. De tog måske nogen vare på dem, men ikke så meget, som jeg synes man skulle. Jeg husker endnu med græmmelse min forgæves kamp for forbud mod handel med bøger ved dørene, hvor man stadig den dag i dag møder grelle tilfælde af misbrug.

I øvrigt er det jo sådan, at forbrugerne mange gange aldrig kommer frem med de tilfælde, hvor de er blevet misbrugt, enten fordi de anser det for håbløst, de kender ikke vejene, ved ikke, hvordan de skal bære sig ad, men affinder sig og bliver bange, første gang de får brev fra en sagfører osv., eller også generer de sig simpelt hen for at indrømme, at de har ladet sig overtale til noget, som ved nærmere eftertanke ikke var så forfærdelig klogt.

Jeg hilser naturligvis enhver forbedring med glæde, og jeg tror i øvrigt ikke, at de foreslåede ændringer er tilstrækkelige, men jeg kommer jo ikke i udvalget, så det må hr. Poul Dam tage sig af.

Kjær Rasmussen: De socialdemokratiske lovforslag, som her er fremsat, forsøger på at give domstolene et lidt klarere grundlag for indgriben over for de groveste former for udnyttelse af befolkningen. Naturligvis kan man ikke gå imod sådanne forslag, men vi

synes dog, det bør siges, at vi ikke anser dem for at være vidtrækkende nok.

Hvad angår forslaget om ændring af aftaleloven, rammer dette jo ikke engang de tilfælde, hvor kunden er blevet overtalt til at købe noget, han eller hun ikke har brug for og heller ikke råd til. En egentlig fortrydelsesparagraf i købeloven ville således udgøre et langt bedre værn. Det kan ikke være rigtigt, som det foregår nu. Jeg er bekendt med et tilfælde, hvor en mand for ganske nylig købte en bil. Efter købekontrakten får sælger, altså automobilforhandleren, en frist på 5 dage, inden for hvilke han kan lade handelen gå tilbage. Køber får ikke den samme frist og har altså ikke den samme ret, og det kan vel ikke siges at være særlig rimeligt. Muligheden for fortrydelse må være den samme for begge parter. Men hvis man nu virkelig skulle gå til ondets rod, ja, så kunne man jo forbyde al den reklame, som skal få folk til at købe ting, de ellers ikke ville have købt, og som kun tjener til at holde en eller anden i princippet tilfældig produktion i gang. Lad os nu antage, at befolkningen havde kontrol med, hvad der skulle produceres, så kunne vi formentlig undgå meget meningsløst arbejde. Der ville i så fald være gode chancer for, at produktionen virkelig blev indrettet efter menneskenes behov og ikke som nu efter kapitalejernes profitbehov. Dybest set er dette jo et spørgsmål om at vælge. Skal man fortsat producere vanvittige mængder af hårde hvidevarer, automobiler, fjernsyn osv., alle med indbygget slid, således at en tilpas kort levetid er sikret, eller skal der produceres boliger, børneinstitutioner m. v., som menneskene virkelig har behov for? Det valg træffes i dag af kapitalejerne, idet disse besidder investeringsmuligheden. Vi synes, at denne beslutningsproces burde være demokratisk.

Jeg har villet tage disse ting med her, fordi de i høj grad vedrører de fremsatte lovforslag, men jeg er da meget godt klar over, at det, jeg her har sagt, går langt ud over hr. K. Axel Niensens tanker med lovforslagene og vel ud over hr. K. Axel Niensens politiske intentioner i det hele taget.

Kai Moltke: Jeg må for mit vedkommende betegne det som et hanefjed frem mod visse forbedringer, når man fra social-

[Kai Moltke.]

demokratisk side har fremsat disse lovfor-
slag, men jeg kan ikke på nogen måde ud-
trykke min tilfredshed med dem. Vi har to
gamle fornuftige ordsprog, hvoraf det ene
lyder: bedre sent end aldrig; og det andet:
mens græsset gror, dør hestemor. Jeg kan
ikke gøre for, at disse to ordsprog faldt mig i
munden ved denne lejlighed, hvor man prø-
ver at formulere en ny ågerparagraf.

Nu kan jeg godt lide at følge med i forbil-
lederne for disse paragraffer vedrørende
åger, og det lykkedes mig da også at finde
frem til, at de formuleringer og de forbe-
hold, som det her drejer sig om, i virkelighe-
den som grundlag har love, der i perioden
1880-81 blev formuleret henholdsvis af den
kejsrlige tyske og af den østrigske regering.
Måske har tiderne forandret sig lidt, så man
burde gå lidt længere frem i tiden. Proble-
met åger har jeg prøvet på, ganske vist uden
held, i en årrække at få løst her i tinget, og
jeg kan ikke lade være med at minde om, at
da jeg den 24. maj 1967 første gang ud fra
et praktisk eksempel rejste krav om indgreb
mod en rente på 360 pct., var svaret fra ju-
stitsministeren, der i dag er ordfører for for-
slagsstillerne — det står i Folketingstiden-
de 1966-67, 2. samling, sp. 4528.

„Justitsministeriet er i øvrigt ikke i
besiddelse af materiale, der kan belyse
spørgsmålet om, hvorvidt de gældende
regler er utilstrækkelige. Jeg vil imidlertid
nu foranledige, at der gennem anklage-
myndigheden og domstolene indhentes
oplysninger om det nævnte spørgsmål.“

Og det var på et tidspunkt, hvor der
fandtes et andet flertal her i tinget.

Det er udmærket, synes jeg, at man er
saglig og grundig, men når der går en peri-
ode fra maj 1967 til februar måned 1971, før
man har kunnet præstere sin opfattelse af
den hidtil gældende lovgivning, så forekom-
mer det mig i alle tilfælde, at den fart, man
har fulgt denne sag op med, ikke kan siges
at være voldsom stor, og derfor kunne man
måske også have forventet nogle bedre ud-

arbejdede og lidt mere konsekvente lovfor-
slag ved denne lejlighed.

Jeg henviser til dette, fordi jeg selv den
14. marts 1968 over for den nuværende rege-
ring stillede et praktisk forslag, forslag til
folketingetsbeslutning om sanering af kredit-
forholdene, hvor der i to paragraffer gjordes
et forsøg på at komme frem til en anden de-
finition af begrebet åger. Jeg henledte op-
mærksomheden på, at man i et af de lande,
som har indflydelse i fællesmarkedet, Frank-
rig, var vendt tilbage til den gamle formu-
lering fra Code Napoléon, hvori det udtryk-
kelig hed, at ågerrente er enhver rente, som
er 25 pct. højere end renten i banker og spa-
rekasser. Jeg kom med den tilføjelse på
dette punkt, at i tilfælde af, at man konstaterede
overtrædelse af ågerbestemmelserne,
skulle de beløb, med hvilke man havde
overskredet gældende regler, miste enhver
retsbeskyttelse ved inddragningen.

Det interesserede mig virkelig, da jeg ved
forslagets første behandling her i tinget fra
den daværende socialdemokratiske ordfører,
hr. Poul Dalsager, fik følgende positive svar
angående de to punkter — Folketingsti-
dende 1967-68, 2. samling, sp. 2501:

„Hvad angår stk. 2 og 3 i forslaget, der
foreslår en ågerparagraf, synes jeg, at det,
der er foreslået her, i hvert tilfælde er
bedre end den bestående lov, der jo lader
megen usikkerhed tilbage. Jeg vil gerne
sige, at det er i hvert fald en af de ting i
forslaget, som interesserer os i socialde-
mokratiet.“

Om de 25 pct. over pengeinstitutternes
udlånsrente er det rigtige, ved jeg såmænd
ikke. Det er også en af de ting, man eventu-
elt kan drøfte.

Jeg tager altså her mit udgangspunkt i to
forskellige officielle stillingtagender fra soci-
aldemokratiets side. Men når jeg nu ser de
forslag, som ligger her i dag, og som altså i
hovedformuleringerne stammer fra 1880er-
ne, må jeg sige, at bjerget virkelig har været
ved at barsle, og det er i alle tilfælde lykkes
des at føde en mus, som har et lidt bedre

[Kai Moltke.]

udseende. Forslaget giver måske en lidt bedre fortolkningssmulighed ved domstolene end gældende lov, men det vil under ingen omstændigheder kunne tilfredsstille mig, selv om jeg selvfølgelig vil stille mig yderst positivt over for selv det mindste skridt fremad på dette felt.

Hovedspørgsmålet er jo, at åger ikke alene er et begreb, som i sig selv er umoralsk, er noget, der bør forhindres, noget, der bør straffes, men at der i tilladt åger samtidig ligger et forsøg på at lokke alt for knap kapital hen på de for låne- og kreditmaskinen mindst hensigtsmæssige områder. Jeg kan slet ikke forstå, hvordan man kan tale alvorligt om indkomstpoltik uden at sætte temmelig skarpe grænser for, hvordan man går frem over for dem, som vitterlig ikke bestiller andet end at låne penge ud til høje renter og derved trækker penge bort, både fra opsparing i banker, opsparing i sparekasser og opsparing i form af obligationskøb, og som derfor er en af de faktorer, som er medvirkende til, at tingene udvikler sig, som de gør.

Derfor vil jeg meget gerne, selv om jeg ser det som et positivt skridt fremad, udtrykke det ønske, at man én gang for alle også i socialdemokratiet erkender, at vi ikke befinder os i 1880 eller 1881, men at vi har en række økonomiske fænomener i vor tid, som gør, at man næppe kan blive stående ved hovedformuleringer fra daværende preussisk og østrigsk lovgivning.

Vi kommer vel ikke stort længere her i dag, end at disse forslag går i udvalg, og jeg vil da for mit vedkommende, selv om jeg ikke er udvalgsberettiget, tillade mig til dette udvalgs rådighed at stille mit forslag til folketingsbeslutning af 14. marts 1968 om sanering af kreditforholdene. Jeg vil bede udvalget også undersøge de ting, som er indeholdt i det forslag, som dengang aldrig nåede til udvalgsbehandling, det være sig begrebet ågerrente, det være sig den store kontrol med pantebreve og alt, hvad der står i forbindelse hermed. Det er desværre sådan — det tror jeg også socialdemokratiet har opdaget — at selv om en ting er fornuftig, er det ikke sikkert, at den vil blive vedtaget i folketinget. Men man kan da sætte sig ind i tingene, man kan se, hvad der er brugbart, og hvad der ikke er brug-

bart, man kan se, om ikke en række af de problemer, der ved den lejlighed blev rejst i tinget, og som nu efter en 4-årig periode dukker op i forslagsform, kunne forbedres betydeligt — for jeg tror da ikke, at man fra nogen side i dette ting ønsker at give udtryk for, at vi i folketinget er tolerante eller ser med milde øjne på et begreb som åger, samtidig med at vi fører indkomstpoltik.

Ordføreren for forslagsstillerne (K. Axel Nielsen): Jeg vil gerne takke for den gennemgående velvillige modtagelse, selv om jeg vel må erkende, at velviljen fra den sidste taler var meget behersket. Jeg takker specielt justitsministeren for tilsagnet om at ville medvirke i udvalgsarbejdet.

Ministeren oplyste, at ågerudvalget afgiver betænkning i april. Jeg synes, der er grund til at beklage, at det skal vare så længe, og det tror jeg ministeren er enig med mig i, men folketingsudvalget behøver ikke at blive arbejdsløst af den grund i tiden fra nu af og indtil april. Der er af de forskellige ordførere rejst mange spørgsmål, som der kan være grund til at drøfte og tage op til behandling.

Der er afgivet en betænkning om indførelse af adgang for en køber til at træde tilbage fra aftaler m. v. indgået på bopælen. Denne betænkning var ikke tilgængelig, da disse lovforslag blev affattet. Jeg har med stor interesse læst betænkningen, som efter min opfattelse er et værdifuldt bidrag til de overvejelser, vi her i folketinget må i gang med. Jeg ser med særlig interesse, at man i Sverige overvejer en ændring, der svarer, ikke til aftalelovens § 31, men til dens § 33. Lad mig da straks indrømme, at jeg godt kan se, at det kan være nyttigt også at tage denne bestemmelse med ind i overvejelserne. Jeg tror, det er rimeligt at fastholde vort forslag om ændring af § 31 om udnyttelse, men kan godt gå ind for, at vi også ser på § 33, der handler om at gøre ting gældende, som det vil stride mod almindelig hæderlighed at gøre gældende. Der er også i Sverige tale om at ændre det, der svarer til gældslovens § 8. Det er alt sammen noget, vi kan drøfte i udvalget, og jeg synes som sagt, at også denne betænkning fortjener at blive overvejet i udvalget.

Af betænkningen fremgår, at man i Norge og Sverige ikke mener at kunne benytte

[K. Axel Nielsen.]

ændringer i næringslovgivningen til at opnå den forbrugerbeskyttelse, som der i alle lande er stemning for at tilvejebringe. Dette skyldes vel især de geografiske forhold, og det giver mig i øvrigt anledning til den principielle udtalelse, at når vanskelighederne ved at opnå nordisk ensartethed i lovgivningen skyldes geografiske forskelligheder, må kravet om ensartethed vige.

Ministeren nævnedes en dom fra 1931. Det er allerede sagt, at det er længe siden, og netop det, at man skal så langt tilbage for at finde et eksempel på anvendelsen af § 31, som har nogen relation til det, vi behandler nu, viser jo, at bestemmelsen praktisk taget ikke bruges. Det samme gælder jo ågerbestemmelsen, og jeg vil i den forbindelse sige til hr. Nordqvist, at det karakteristiske ved vort forslag er, at vi lader ordet „enfoldighed“ udgå og i stedet indføjer begrebet om udnyttelse af en specialviden. Ordet „enfoldighed“ i § 31 har gjort, at man i folkemunde kalder bestemmelsen „tåbeparagrafen“, og det siger sig selv, at ingen klienter er særlig ivrige efter at komme og sige til deres sagfører, når de skal have anlagt en retssag: jeg har båret mig ad som en tåbe, jeg har været enfoldig. Ingen sagfører ønsker heller at sige til klienten: du har været meget, meget enfoldig, for ikke at sige tåbelig. Det har reduceret mulighederne for at bruge bestemmelsen. Jeg håber, at den nye affattelse vil fjerne de vanskeligheder, der har været her, men det er da noget, vi kan overveje i udvalget, og jeg vil sige, at vi fra socialdemokratiets side i høj grad er modtagelige for forslag til forbedringer af ordlyden. Det skulle være mærkeligt, om vi lige havde fundet de vises sten.

Jeg siger tak til hr. Hans Kjær for den udtalte sympati, men må så nok beklage udtalelsen om, at det ikke er nogen hastesag. Heri tror jeg ikke ofrene for udnyttelse og ofrene for åger er enige med det ærede medlem hr. Hans Kjær.

Hr. Johan Philipsen sagde, at det ingen realitetsændring var af aftaleloven. Det har jeg allerede uddybet. Om det kan kaldes en realitetsændring, skal jeg såmænd ikke hæfte mig ved, men det er heller ikke det afgørende; det interessante er, om bestemmelsen nu er affattet sådan, at den kan bruges. Hr. Johan Philipsen syntes, at det var

synd, at vi skreg de hårde hvidevarer ud. De er kun nævnt i fremsættelsen som eksempler, og det nævnes udtrykkelig, at det er handel med brugte hårde hvidevarer, der er tale om.

Hr. Nordqvist nævnedes med rette problemet om servicekontrakterne. Det er rigtigt, at de er ikke taget med her. I bemærkningerne gør jeg opmærksom på, at jeg synes, det er spørgsmål, som hører hjemme i næringsloven. Det er ganske vist ikke ret længe siden, vi ændrede næringsloven, men specielt efter en dom, der er afsagt i 1966, er der grund til at tage bestemmelsen i næringslovens § 10 op til overvejelse på ny.

Jeg vil sige til fru Gunhild Due, at personlig ville jeg absolut ikke have noget imod, at også dørsalg af bøger blev forbudt. Jeg tror, bogsalget har fået en sådan udbredelse på anden måde, at den form for salg nok kan undværes. Jeg synes, det ville være rimeligt, om vi var konsekvente her og også fjernede dørsalg. Men jeg siger udtrykkelig, at det er min personlige opfattelse; jeg har ikke haft mulighed for at undersøge, om jeg har dækning for denne betragtning i min gruppe.

Både fru Gunhild Due, hr. Kjær Rasmussen og hr. Kai Moltke sagde nogenlunde enslydende, at disse forslag var utilstrækkelige, at de betød for lidt. Vel, det vil vise sig. Spørgsmålet er alene, om de bliver anvendt, og anvendt efter deres hensigt, for gør de det, vil jeg alligevel tro, at de vil kunne betyde et fremskridt og være en beskyttelse for dem, der trænger til beskyttelse.

Hr. Kai Moltke kom med en personlig bemærkning til mig, fordi jeg i 1967, da jeg havde det ansvar, som nu hr. Thestrup har, skulle have lovet at foranledige en undersøgelse om åger. Ja, det er rigtigt, at den undersøgelse nåede jeg ikke at få fuldført. Jeg tror nok, jeg kan sige, at hr. Kai Moltke var en af dem, der bidrog til, at undersøgelsen ikke blev fuldført under mit ansvar.

Må jeg så efter disse bemærkninger til de enkelte ordførere komme med nogle mere generelle bemærkninger. Både lovforslaget om ændring af aftaleloven og forslaget om ændring af straffeloven tilsigter især at beskytte den i økonomisk henseende svageste stillede del af befolkningen. Ændringen af aftalelovens § 31 skulle give købere af brugte biler, brugte køleskabe, brugte radio-

[K. Axel Nielsen.]

er, fjernsyn og meget mere beskyttelse mod udnyttelse, idet de pågældende købere får mulighed for at få en urimelig handel ophævet. Også ågerbestemmelsen skulle kunne hjælpe folk med en svag økonomi. Der er jo noget paradoksalt ved, at vi i de senere år praktisk taget aldrig ser åger behandlet af domstolene, til trods for at gud og hvermand ved, at åger næppe tidligere har floret som nu.

Begge forslag har altså et udpræget socialt sigte, men det bør understreges, at forslagene sigter langt videre. Der er ingen tvivl om, at udnyttelse ved handel med diverse varer er med til at presse priserne og dermed omkostningsniveauet op. Dermed er denne form for udnyttelse med til at modarbejde de anstrengelser, der udfoldes for at modvirke den inflatoriske udvikling, der er til stor skade for samfundskøkonomien.

Det samme gælder nok i endnu højere grad den høje rente. Der er hos nogle økonomer en tilbøjelighed til at bagatellisere renteniveauet. De henviser til, at rentens højde ikke spiller så stor en rolle, for renter af gæld kan jo fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Er trækprocenten for en skatteyder f. eks. 60, reduceres en rente på 15 pct. for denne skatteyder i virkeligheden til 6 pct. Det er en farlig betragtning, som jeg meget vil advare imod. For det første er trækprocenten for mange af dem, der må betale så høj en rente, ikke i nærheden af 60, og for dem virker rentebyrden med en meget større vægt. Rentebyrden vender med andre ord i høj grad den tunge ende nedad. For det andet skal der være en indtægt, før der kan foretages fradrag af renteutgiften.

I de sidste par år med igangsætningsstop for offentlige arbejder og med særdeles usikre og svingende finansieringsforhold har vi oplevet en helt usædvanlig mængde betalingsstandsninger inden for entreprenør- og byggevirksomheder. En af årsagerne hertil er utvivlsomt den høje rente. Entreprenørvirksomheder anskaffer materiel for at udføre arbejde, de venter at få eller har fået, men dette materiel har de ikke altid penge til at betale. Altså skylder de penge på materiellet, og den gæld, de får, skal forrentes, og renten bliver ved at løbe, selv om de intet arbejde har.

Når man må tage skarp afstand fra forsøg på at bagatellisere den høje rente, er det for det tredje og især på grund af dens samfundsskadelige virkninger. Hvad enten renten kan trækkes fra eller ej, er den en betydelig omkostning i erhvervslivet. Det er snart længe siden, renteutgiften f. eks. i form af kurstab var den største enkeltpost på ethvert byggeregnskab. Den høje rente er med andre ord med til at forringe landets konkurrenceevne, og den er en væsentlig faktor i inflationen. Hertil kommer, at for de fleste erhvervsvirksomheder, der har en indtægt, som giver mulighed for at fradrage renten — og det er da heldigvis de fleste — betyder renteutgiften, at opsparingen f. eks. til nyinvestering bliver mindre, hvilket igen betyder kapitalmangel. Den høje rente er paradoksalt nok med til at forstærke den mangel på kapital, som i årene efter krigen har præget vort samfund, der har været under forvandling til et industrisamfund.

Da jeg for snart mange år siden begyndte at drive advokatvirksomhed, kunne man på mange pantebrevse se stempel fra dommerkontoret, der lød: „Rentebevilling meddelt“. Gebyret herfor var en krone. Det blev erlagt i form af et stempelmærke. Denne rentebevilling betød, at der var givet dispensation fra den dengang gældende maksimalrente, der var på 4 pct. Rentebevilling gav ret til at tage 5 pct. i rente af pantebrevet i fast ejendom. En rente, der væsentligt oversteg disse satser, blev anset for åger. Det er på tide, at vi får saneret vore begreber om, hvad der er åger. Begrebet flyder, og det er usundt. Jeg tror ikke, vi foreløbig når ned på en obligationsrente på 4 eller 5 pct. Men der er unægtelig også et spring derfra og til de renter, der beregnes i dag.

Jeg takker for modtagelsen og håber på et frugtbart udvalgsarbejde. Jeg foreslår altså forslagene henvist til et udvalg på 17 medlemmer.

Hans Kjær: Min udtalelse om, at det ikke var nogen hastesag, var begrundet i, at justitsministeren havde redegjort for, at sigtet, sådan som det var formuleret, i forvejen var dækket af domspraksis. Derfor mente jeg ikke, det kunne være nogen hastesag målt med justitsministerens ønske om, at åger-

[Hans Kjør.]

kommissionen skulle gå ind. Det tror jeg også hr. K. Axel Nielsen forstod.

Kai Moltke: Jeg skal fatte mig meget kort og kun svare på et enkelt spørgsmål.

Den socialdemokratiske ordfører sagde, at man havde lovet at indlede en undersøgelse, men jeg nævnte udtrykkelig undersøgelsens art, nemlig at man fra anklagemyndigheden og domstolene skulle indhente oplysninger om, hvordan offentlige anklagere og domstolene på grundlag af præcedenskendelser hidtil havde stillet sig efter den stadig væk gældende ordlyd. Se, når man spørger anklagemyndigheden, og når man spørger om domstolenes præcedenskendelser, forekommer det mig, at det har meget lidt med sagen at gøre, hvad der skete i december 1967, for en rigsadvokats eller en domstols oplysning om præcedensafgørelser må vel kunne indhentes på kortere tid end den, jeg nævnte her.

I øvrigt synes jeg ikke, vi skal forlænge debatten i dag. Det er jo ting, der udpræget egner sig til udvalgsbehandling. Jeg må dog for mit vedkommende understrege, at jeg, som forholdene er her i landet, mener, at problemet om de superhøje renter er en hastesag, ikke alene politisk og moralsk, men i allerhøjeste grad også for at give folketinget et nogenlunde anstændigt ansigt over for befolkningen.

Lad mig lige tilføje: under debatten her i tinget den 19. april 1968 tilsagde den socialdemokratiske ordfører, som jeg nævnte, at definieren af begrebet åger og andre ting var spørgsmål, som havde socialdemokratiets interesse. Men når man har interesse for en ting og det så varer fra april måned 1968 til februar måned 1971, før interessen ytrer sig, kan man godt få sine betænkeligheder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg

det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om adoption [af Lene Bro m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 102) findes i tillæg A. sp. 2147, fremsættelsen i tidenden sp. 1945).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Justitsministeren (Thestrup): Det fremsatte lovforslag og de mange spørgsmål, der har været stillet her i tinget i de sidste par år, er udtryk for den betydelige interesse, der knytter sig til at få løst de dybt alvorlige problemer omkring adoptionsloven, som så klart er kommet frem i nogle højst ulykkelige adoptionstilfælde, der har gjort et stærkt indtryk på os alle.

Som det er det høje tings medlemmer bekendt, er det også regeringens opfattelse, at der er grund til at overveje ændringer i adoptionsloven, og i december 1969 nedsattes derfor et udvalg til at gennemgå adoptionslovgivningen. Jeg har senest i december måned 5 dage efter fremsættelsen af det lovforslag, der er til første behandling her i dag, haft lejlighed til her i tinget at redegøre for arbejdet i adoptionsudvalget. Min redegørelse viste, at udvalget, der altså kun har arbejdet 1 år, er i færd med at indsamle et stort og værdifuldt materiale, også om de spørgsmål, der er behandlet i det socialdemokratiske forslag.

Netop fordi problemerne er så alvorlige — og jeg tænker her først og fremmest på problemerne omkring de såkaldte glemte børn og forældrenes tilbagekaldelse af samtykke til bortadoption — ville det efter min mening være forkert at ændre de gældende regler, før spørgsmålene har været grundigt overvejet i adoptionsudvalget, hvis sagskundskab vil sikre, at det bliver belyst fra alle sider. Jeg synes derimod, at det er ganske rimeligt, at der nedsættes et folketingsudvalg i anledning af dette forslag, og jeg skal med glæde give de oplysninger til udvalget, som jeg er i stand til at give.

Om selve forslaget skal jeg kun gøre nogle ganske enkelte bemærkninger. Aldersgrænsen for adoptanter foreslås nedsat fra 25 år